

Nieuwsbrief

Project arbeidsdermatosen surveillance

#3 december 2007

Inleiding

In deze nieuwsbrief willen wij u informeren over de resultaten tot en met de eerste helft van 2007 en de bespiegelingen hierover tijdens het geslaagde ADS symposium van 9 oktober jongstleden. We staan stil bij de ontwikkelingen van latex allergie en handschoen-alternatieven bij contactallergie voor rubberhulpstoffen. Verder wensen wij u fijne Kerstdagen en een voorspoedig Nieuwjaar!

In dit nummer

ADS Symposium p.2

Overzicht meldingsgegevens p.4

Aantal geretourneerde kaarten en meldingen
Diagnosen van de meldingen
Beroep meldingen contacteczeem/neoplasmata

Oorzaak: latex handschoenen p.6

Epidemiologie latex handschoenen
Alternatieve chirurgische handschoenen

Digitale hulp in spreekkamer p.8

Nieuws NECOD/ NCvB p.8

Agenda p.8

Contactgegevens

Prof. Dr. D.P. Bruynzeel (NECOD)

020-4440145 fax: 020-4440148

dp.bruynzeel@vumc.nl

Prof. Dr. P.J. Coenraads (NECOD)

050-3612896/8000 fax: 050-3612624

p.j.coenraads@med.rug.nl

Drs. J.G. Bakker (NCvB)

020-56663708/5387 fax: 020-5669288

jan.g.bakker@amc.uva.nl

ADS Symposium 9 oktober

Het symposium werd bijgewoond door 20 bedrijfsartsen en dermatologen van wie 7 ADS collega's.

Nieuws en ontwikkelingen

In zijn inleiding over nieuwe ontwikkelingen binnen de Arbeidsdermatologie schetste Pieter-Jan Coenraads, hoogleraar Arbeidsdermatologie Groningen, de toch turbulente ontwikkelingen in Nederland:

- De terugtrekkende overheid laat de verantwoordelijkheid voor een gezonde werkomgeving steeds meer over aan de sociale partners. Na beëindiging van de Arboconvenanten tussen overheid, werkgevers en werknemers per 01.01.07 dienen de branches, zoals de kappersbranche, de agrarische sector etc in zogenaamde Arbocatalogi aan te geven wat de risico's zijn en aan welke men aandacht wil schenken. Dat in dit proces "huid en arbeid" niet altijd de prioriteit krijgt die het verdient is een bron van zorg.
- Het ACAG (Academisch Centrum voor Arbeid en Gezondheid) te Groningen heeft inmiddels haar poorten moeten sluiten na beëindiging van de steun van de Raad van Bestuur.
- Het ADC-VUmc (ArbeidsDermatologisch Centrum) zal dit jaar een samenwerkingsovereenkomst aangaan met de Polikliniek Mens en Arbeid van het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB).
- Op verzoek van het ministerie van SZW is de ArboExpertGroep Dermatologie in het leven geroepen. Hierin zijn vertegenwoordigd dermatologen van de 3 expertise-centra (Groningen, Arnhem en Amsterdam) en perifere dermatolog(en) van het ADS, het Coronel Instituut AMC, het NCvB en het ministerie van SZW. Opdracht is het signaleren van nieuwe risico's en ontwikkelingen bij bestaande risico's, een platform te vormen voor complexe Arboproblematiek en de implementatie van nieuwe preventie-mogelijkheden.

De karakteristiek van de ADS meldingen in 2006 is dat contacteczeem nog steeds 80 % uitmaakt van alle meldingen. Verder stegen huidinfecties (tinea) in de Agrarische Sector, de Voedings- en de Metaalsector en de meldingen van beroepsgebonden neoplasmata. Dit betreft overwegend meldingen van keratosis solaris / senilis, met een stabilisatie van het aantal gemelde basaalcelcarcinomen.

De dermatologen van het ADS peilstation onderscheiden zich in die zin van de bedrijfsartsen dat deze laatste belangrijke risico-populaties niet te zien krijgt. Gedoeld wordt op het Midden-en Kleinbedrijf (kapsters, agrariërs, horeca, schoonheidsspecialisten etc) en zelfstandig ondernemers.

Is vitiligo (ook) een arbeidsgerelateerd probleem?

In haar lezing schetste dr. L. Nieuweboer-Krobotiva van het Nederlands Instituut voor Pigmentstoornissen AMC (SNIP) het beeld van dyschromie, hypo-en depigmentatie en het verschil tussen leucoderma en vitiligo. De literatuur (Solano et al, 2006) noemt als potentiële oorzaken van beroepsgebonden vitiligo de volgende groepen van chemische verbindingen:

- Bestrijdingsmiddelen (pesticiden)
- Rubber (hulpstoffen)
- Aardolieproducten (o.a. oplosmiddelen)
- Lijm (oa para-tertiair butylfenol)
- Foto-ontwikkelaar
- Bleekcrèmes (waarin catecholen als hydrochinon, 4-methoxyfenol, monobenzon ed)).

Momenteel wordt in het eigen patiëntenbestand van de SNIP onderzoek verricht naar het vóórkomen hiervan.

Literatuur:

Solano F et al. Hypopigmenting agens: an updated review. *Pigment Cell Research* 2006; 19 (6): 550-71

Dermatologische problematiek in de intensieve veehouderij.

Dr B.A. Jagtman, dermatoloog VieCurie Medisch Centrum te Venlo, gaf een overzicht van de problematiek en zijn langdurige ervaringen in deze turbulente branche. Zo is 40% van de Nederlandse varkens en de kwekers besmet met MRSA. Een belangrijkste oorzaak, antibiotica in de prémix, is door EU wetgeving in 2006 aan banden gelegd, echter de medicatie door dierenarts en boeren zelf niet. Bij onderzoek van stof van varkensfokkerijen (Hamscher et al, 2003) werd bij 90% vijf soorten antibiotica aangetroffen waaronder tylosin en verder verschillende tetracyclines, sulfamethazine en chlooramphenicol. Koe-epitheel wordt vaak positief bevonden in RAST testen, maar blijkt dikwijls klinisch niet relevant. Het kan echter ook astma veroorzaken.

Literatuur:

Hamscher et al. Antibiotics in dust originating from a pig-fattening farm: a new source of health hazard for farmers ?. *Environ Health Perspect.* 2003; 111 (13): 1590-94

The factory visit & prevention of dermatitis

In een boeiend overzicht presenteerde Chris Packham van EnviroDerm Services casuïstieken en ervaringen met werkplekonderzoek, vaak in samenwerking met de bedrijfsarts en/of de dermatoloog. Zijn betoog benadrukt de noodzaak van het bedrijfsbezoek als instrument voor diagnostiek en interventie. Hij waarschuwde voor de matige kwaliteit van de informatie op veiligheidsinformatiebladen van leveranciers.

Als helpdesk is hij als volgt bereikbaar: + 44 1386 832 311 en mail: info@enviroderm.co.uk

Literatuur:

Jagtman B.A, Rustemeyer T. Bedrijfsbezoek bij een arbeidsdermatologisch probleem? *Ned T Dermatologie&Venereologie* 2006; 16: 226-29.

Overzicht van de meldingsgegevens

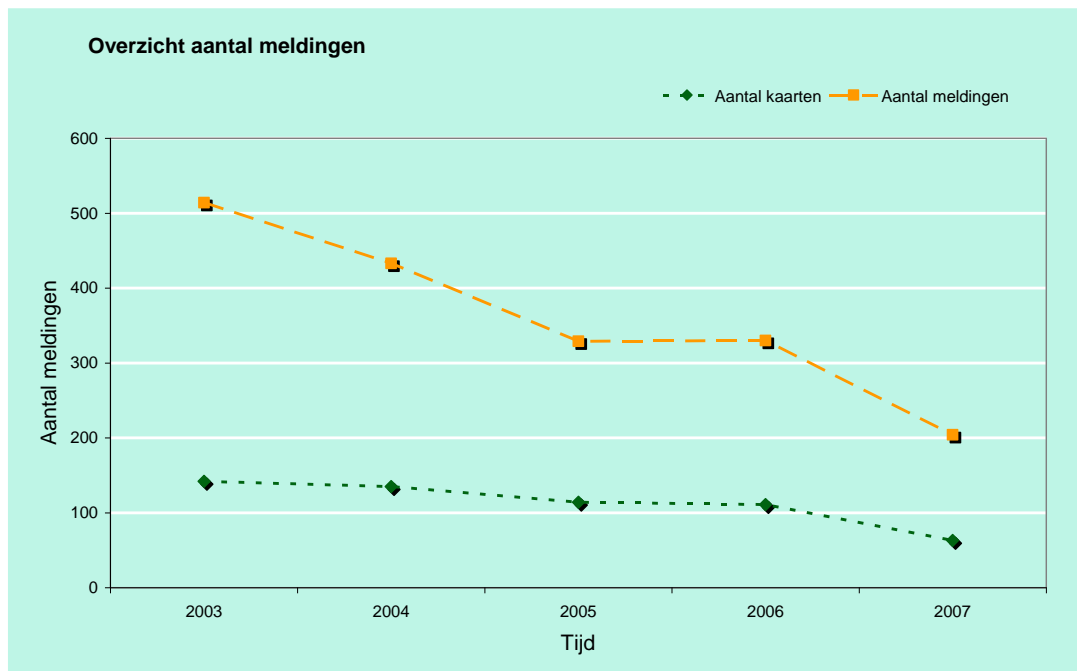
Aantal geretourneerde kaarten en meldingen

Het aantal meldingen ligt in de eerste helft 38% lager dan in een vergelijkbare periode in 2006. Ook in andere jaren waren er aanzienlijk meer meldingen. Zoals in tabel 1 te zien is, blijft het aantal meldingen per kaart redelijk constant rond de drie. Hierdoor kan geconcludeerd worden (en gezien worden in de tabel) dat er een daling van het aantal meldingskaarten optreedt in 2007.

Kaarten en meldingen	Jan-juni 2003	Jan-juni 2004	Jan-juni 2005	Jan-juni 2006	Jan-juni 2007
Aantal lege retour	21	28	35	37	5
Totaal aantal kaarten retour	142	135	114	111	63
Aantal meldingen	514	433	329	330	204
Aantal meldingen per kaart	3,6	3,2	2,9	3,0	3,2

Tabel 1 Geretourneerde kaarten en meldingen van het eerste half jaar van de jaren 2003 t/m 2007

In figuur 1 wordt dit nog eens grafisch weergegeven. Gedeeltelijk zal het afgenomen aantal komen doordat er nog meldingen/meldingskaarten liggen en verstuurd gaan worden voor het eind van het jaar (**graag doen!**). Voor een belangrijk deel zal het ook te wijten zijn aan logistieke oorzaken door door personele wijzigingen, met o.a. als gevolg het minder strikt herinneren aan het versturen van de meldingskaarten het afgelopen half jaar, naast het feit dat enkele deelnemers hebben aangegeven dat zij per 1 januari 2007 zijn gestopt met melden.

Figuur 1 Het aantal geretourneerde kaarten en meldingen van januari t/m juni van de jaren 2003 t/m 2007

Diagnose van de meldingen

De verdeling van de diagnoses van de meldingen die in de eerste helft van 2007 zijn binnengekomen levert ongeveer hetzelfde beeld op als in voorgaande jaren. De meerderheid (76,5% in 2007) bestaat uit contacteczeem, gevolgd door neoplasmata en contact urticaria. Het percentage neoplasmata ligt in 2007 met 13,2% wat hoger dan in de vorige jaren (tussen 4,6% en 10,9%).

Diagnose	Jan-juni 2003	Jan-juni 2004	Jan-juni 2005	Jan-juni 2006	Jan-juni 2007	Totaal Jan-juni
Contacteczeem	413	354	276	264	156	1463
Neoplasmata	56	26	15	28	27	152
Contact urticaria	6	8	6	9	9	38
Infecties	7	3	2	7	1	20
Mechanisch trauma	4	4	2	3	0	13
Nagels	3	5	1	2	1	12
Folliculitis/acne	4	4	0	2	1	11
Overige dermatosen	21	29	27	15	9	101
Totaal	514	433	329	330	204	1810

Tabel 2 Hoofddiagnosen van de meldingen in de periode januari t/m juni in de jaren 2003 t/m 2007 en voor deze jaren samen

Beroep bij meldingen contacteczeem en neoplasmata

In de eerste helft van 2007 nemen monteurs, kappers en verpleegkundigen bijna 30% van de meldingen van contacteczeem voor hun rekening. De afgelopen jaren behoorden deze beroepen eveneens bij de top-4, samen met de groep van schoonmakers die nu met 5 meldingen relatief weinig is gemeld. Ook de horeca medewerker is in 2007 tot nu toe minder gemeld dan voorgaande jaren, in tegenstelling tot de voedingsassistent/ medewerker voedingsindustrie.

Beroep bij contacteczeem	Jan t/m jun 2007	%
Monteur (auto/ lift)	17	10,9
Kapper	15	9,6
Verpleegkundige	13	8,3
Bakker	8	5,1
Timmerman	5	3,2
Voedingsassistent/ mdw. voedingsind.	5	3,2
Schoonmaker	5	3,2
Bloemist	5	3,2
Horeca medewerker	5	3,2
Metaalarbeider/metaalbewerker	5	3,2

Tabel 3 Top-10 beroepen bij meldingen van contacteczeem in de periode januari t/m juni 2007

Opvallend is de sterke afname bij de kappers. Dit frappeert te meer omdat verwacht kon worden dat deze groep na 1 januari 2007 frequenter de perifere dermatoloog zou consulteren in plaats van de 3

Expertise-centra. Vanaf deze datum, na beëindiging van het Arboconvenant van Kappersbranche en overheid, is er een financiële drempel voor verwijzing voor de kapsalons wanneer zij niet beschikken over de juiste verzekering.

Als oorzaak van de gemelde neoplasmata wordt meestal beroepsmatige blootstelling aan zonlicht gemeld. Het zal dan ook geen verwondering wekken wanneer “buitenberoepen” de top-6 uitmaken zoals gepresenteerd in tabel 4.

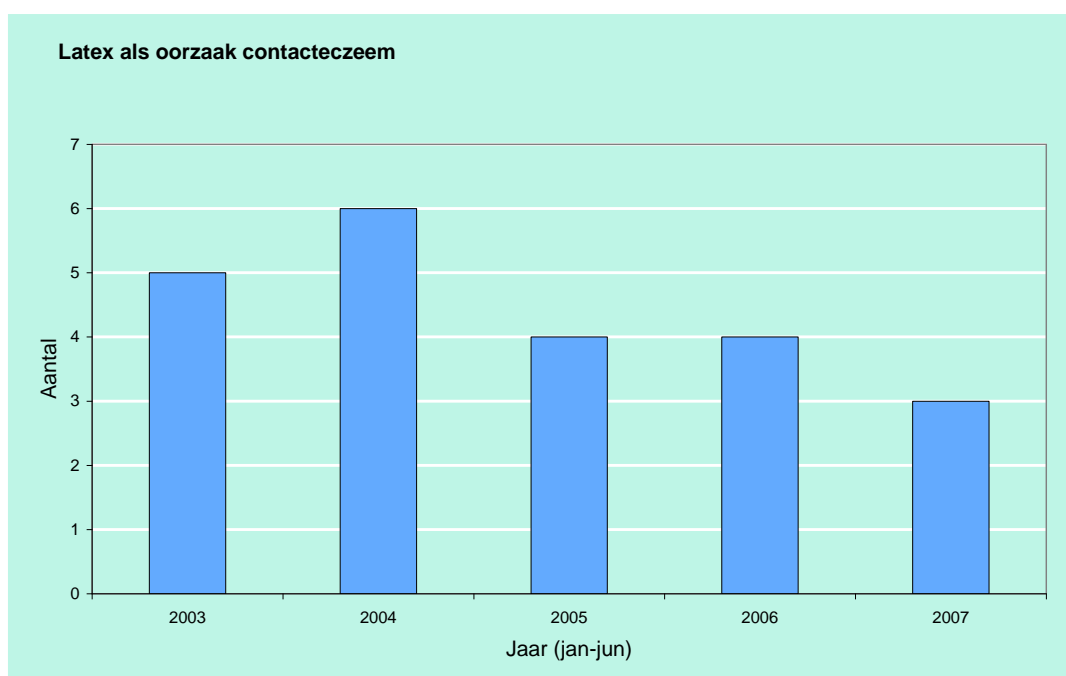
Voor het eerst sedert 4 jaar worden ook weer kwekers van planten en bollen gemeld.

Beroep bij neoplasmata	Jan t/m jun 2007	%
Metselaar	3	11,1
Boer	3	11,1
Timmerman	2	7,4
Kweker planten/bollen	2	7,4
Veenarbeider	2	7,4
Buiten werk, ongespecificeerd	2	7,4

Tabel 4 Top-6 beroepen bij meldingen van neoplasmata in de periode januari t/m juni 2007

Oorzaak: Latex handschoenen

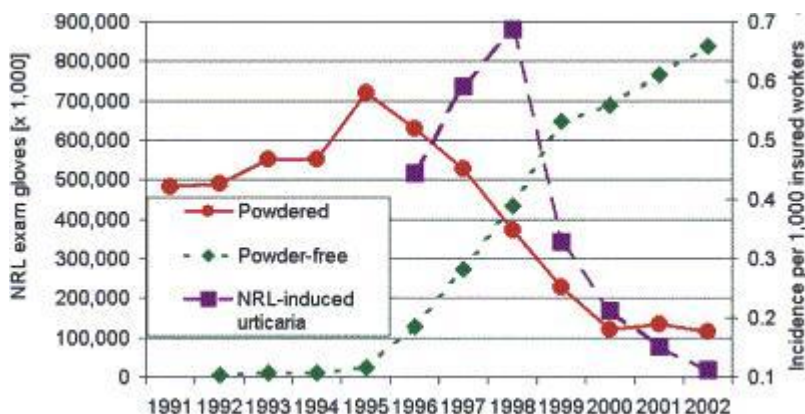
We zien een daling in het aantal meldingen met als oorzaak latex handschoenen bij contacteczeem. Dit geldt zowel voor de meldingen met latex als eerste en als tweede oorzaak.

Figuur 3 Latex handschoenen als oorzaak van contacteczeem in de maanden januari t/m juni in 2003 t/m 2007

Epidemiologie latex allergie

In de jaren negentig nam het aantal gevallen van sensibilisatie voor natuurlijk rubber explosief toe, met name in de gezondheidszorg, met prevalenties van 3-17 %. Duitsland was het eerste land dat wettelijke maatregelen afkondigde. Daar werd in 1997 het gebruik van gepoederde latex handschoenen verboden. Allmers en zijn collega's demonstrenen in de onderstaande grafiek het spectaculaire effect van de vervanging van de gepoederde latex handschoen door een ongepoederde, eiwitarme variant in de periode 1996-2002. Het aantal nieuwe gevallen van sensibilisatie daalde in 2002 met 83 %.

Figuur 3 Incidentie van contacturticaria veroorzaakt door NRL handschoenen en de verkoopcijfers van gepoederde en ongepoederde handschoenen in Duitsland (Bron: Allmers, Schmengler, John, 2004).

Nederland volgde dit voorbeeld op haar eigen manier. In de Arboconvenanten in de gezondheidszorg en de academische ziekenhuizen zijn afspraken gemaakt over vervanging van de klassieke gepoederde latex handschoenen door poedervrije, eiwitarme varianten of handschoenen van vinyl of nitril. Het NCvB ziet de laatste jaren het aantal meldingen van beroepsziekten door latex-allergie gestaag dalen. In 2006 bedroeg dit een kwart van het aantal in 2000 (32). De overgebleven meldingen zijn momenteel nagenoeg geheel afkomstig van werksituaties buiten de grote ziekenhuizen.

Literatuur:

Allmers H., Schmengler J, John SM. Decreasing incidence of occupational contact urticaria caused by natural rubber latex allergy in German health care workers. *Journal of Allergy and Clinical Immunology*;2004;114:347-351.

Alternatieve chirurgische handschoenen vrij van rubberhulpstoffen

Als alternatief voor de klassieke, steriele chirurgische handschoenen van latex, gepoederd en eiwitrijk zijn op de markt alternatieven verschenen:

- Latex handschoenen, eiwitarm en poedervrij
- Non-latex rubber handschoenen.

Het nadeel van deze laatste categorie handschoenen is dat ze niet bruikbaar zijn bij sensibilisatie voor rubberhulpstoffen (carbamaten, thiuram-en mercaptoverbindingen), al dan niet veroorzaakt door de handschoenen zelf.

Oorspronkelijk waren hiervoor 3 alternatieven beschikbaar, maar uit commerciële redenen is momenteel alleen Elastyfree nog op de markt, tevoren Elastyreen geheten. Deze handschoen is niet ge vulcaniseerd en vervaardigd van een styreen-butadieën-block-copolymeer en aldus de enige steriele, chirurgische handschoen die non-latex is en vrij van rubberhulpstoffen.

Digitale hulp in de spreekkamer

Zoals aan de orde kwam tijdens het ADS symposium kan de medicus practicus tijdens het spreekuur op een snelle wijze gebruik maken van relevante websites op arbeidsdermatologisch gebied. Omschrijving van het beroep en de risico's daarvan vindt u binnen zeer korte tijd en helpdesk-functies beantwoorden zonnodig uw vragen binnen 2 etmalen!

- www.skb.nl Digitale vragenlijst "pluis/ niet pluis"
- www.huidenarbeid.nl Pictionnaire werknemer/ bedrijfsarts
- www.beroepsziekten.nl Helpdesk, beroepsziekten-encyclopedie
- www.beroepsrisico.nl Functieomschrijvingen, risico's en allergenen
- www.deinehaut-dg.de Die wichtigsten 2m²

Nieuws NECOD/ NCvB

Meldingskaarten direct naar NCvB sturen

Zoals u in de brief van half november heeft kunnen lezen, wordt u gevraagd om de meldingskaarten per 1 januari 2008 rechtstreeks naar het NCvB te sturen. Bij deze nieuwsbrief ontvangt u ook meldingskaarten voor 2008 als u heeft aangegeven papieren kaarten te willen ontvangen. Anders krijgt u binnenkort per e-mail een elektronische kaart toegestuurd.

Vertrek datamanager

De huidige datamanager van het ADS project (Marloes van Beurden) gaat per 1 januari aanstaande het NCvB verlaten. Momenteel wordt er een nieuwe datamanager geworven. Als deze bekend is zullen we dit aan u mededelen. Omdat we verwachten dat er niet direct per 1 januari een vervanger is, zullen noodzakelijke werkzaamheden tijdelijk worden overgenomen door Ingrid Braam (i.braam@amc.uva.nl) en Nicole de Wilde (n.s.dewilde@amc.uva.nl).

Agenda

ISSA Workshop on Prevention of skin diseases in the Health Services sector 16-18 april 2008 Dresden, Duitsland

Deze workshop wordt georganiseerd door de Internationale Sektion der IVSS für die Verhütung von Arbeitsunfälle und Berufskrankheiten im Gesundheitswesen. Opgave: skin@work-issa.com

9e Congres van de European Society of Contact Dermatitis 29-31 mei 2008 Estoril, Portugal

Het programma zal naast de basiskenmerken en klinische aspecten van contact dermatitis in het teken staan van nieuwe ontwikkelingen.

OEESC 2009 – Preliminary Announcement 14-17 juni 2009 Edinburgh, Schotland

Het derde congres over Occupational and Environmental Exposure of Skin to Chemicals. Conferentie website: www.OEESC2009.org